

Steffen Wich og Jesper Kjeldsen
Socialdemokratiet

26. februar 2024
Side 1 af 7

Svar på 10-dages forespørgsel vedr. grundvandsbeskyttelse i den kommende kommuneplan

Steffen Wich og Jesper Kjeldsen (S) har den 12. februar 2024 fremsendt en 10-dages forespørgsel til besvarelse af Teknik og Miljø vedr. grundvandsbeskyttelse i den kommende kommuneplan.

Nedenfor følger Teknik og Miljø's besvarelse af de stillede spørgsmål.

Spørgsmål

Hvordan kan forvaltningen sikre den samlede grundvandsbeskyttelse uden at "kæmpe" fra lokalplan til lokalplan?

Svar

Beskyttelsen af grundvandet sikres først og fremmest gennem retningslinjerne og rammerne i Kommuneplanen og via indsatsplanerne.

Gældende kommuneplan

Af kommuneplanens retningslinjer fremgår det, at anvendelsen af det åbne land samt inddragelse af nye arealer skal ske, så grundvandet og grundvandsdannelsen sikres. Dette er udmøntet i skærpede krav til anvendelsen af arealer i sårbare områder og inden for 300 m. zoner om almene vandforsyningsboringer.

Grundlaget for kommuneplanen er grundvandsredegørelsen ([grundvandsredegørelse-2019.pdf \(niras.dk\)](#)), der er administrationsgrundlag for de konkrete retningslinjer. Som det fremgår af redegørelsen, skelnes der i den eksisterende kommuneplan ikke mellem 300 m. zoner og sårbare områder.

Som udgangspunkt udlægges der ikke nye arealer til byudvikling i 300 m. zoner og sårbare områder, men der kan ved krav om maksimale befæstelsesgrader indskrevet i kommuneplanrammen ske byudvikling i allerede udlagte områder og i perspektivarealer.

Kommende kommuneplan

I udarbejdelsen af den kommende Kommuneplan 2025 er der mulighed for at ændre retningslinjer og rammebestemmelser og herigennem fastlægge en anden balance mellem grundvandsbeskyttelse og byudvikling i bestemte områder.

TEKNIK OG MILJØ

Natur og Miljø
Aarhus Kommune

Karen Blixens Boulevard 7
8220 Brabrand

Sag: EMN-2024-023434

Det vil for eksempel være muligt at indskrive specifikke retningslinjer for og dermed skelne mellem hhv. sårbare områder og 300 m. zoner, til forskel fra den gældende kommuneplan, hvor der, som nævnt ovenfor, ikke skelnes.

Det vil også kunne indskrives i Kommuneplan 2025, at der ikke må udlægges nye arealer – herunder perspektivarealer - til byudvikling i sårbare områder. De kommunaløkonomiske konsekvenser herved anbefales at indgå som en del af sådanne overvejelser.

Såfremt allerede udpegede perspektivarealer i sårbare områder ønskes friholdt fra fremtidig byudvikling, vil det således medføre store kommunale tab, da forventede indtægter fra salg af kommunale perspektivarealer indgår som en betydelig finansieringskilde af byudviklingskontoen, og dermed det kommunale anlægsprogram.

Det er Teknik og Miljø vurdering, at beskyttelsen af grundvandet ved byudvikling i allerede udpegede perspektivarealer i høj grad kan sikres gennem krav om maksimale befæstelsesgrader og eventuelle øvrige krav. Herudover kan der suppleres med yderligere initiativer i form af blandt andet blågrønne parker.

Blågrønne parker og kommuneplan

Teknik og Miljø arbejder på afgrænsning af i alt 8.000 ha blågrønne parker i Kommuneplan 2025, jf. både Byrådets beslutning om grundvandsbeskyttelse fra 22. marts 2023, Planstrategi 2023 og budgetforlig 2024.

De blågrønne parker udpeges, hvor der er væsentligt sammenfald mellem ubeskyttede, sårbare grundvandsområder, almene boringer, grundvandsdannende arealer samt allerede udpegede områder med potentiale for mere sammenhængende natur og skov med videre.

Via helhedsorienteret planlægning arbejder Teknik og Miljø for, at der i videst muligt omfang sker beskyttelse af grundvandet ved strategisk arealerhvervelse og dermed gradvis etablering af blågrønne parker gennem konkrete projekter.

Spørgsmål

Hvor vigtige er 300-meters zonerne ifølge forvaltningen i vores bestræbelser for beskyttelse af den samlede grundvandsforekomst? Er nogle boringer vigtigere end andre?

Svar

Teknik og Miljø arbejder med den samlede grundvandsbeskyttelse i Aarhus Kommune. Hovedmålsætningen for grundvandsbeskyttelsen i Aarhus

Kommune er, at alle sårbare områder og boringsnære områder (BNBO) skal beskyttes mod pesticider. Ud af de 13.000 ha mangler 7.000 ha beskyttelse i landzone.

26. februar 2024
Side 3 af 7

300 m. zoner sikrer vandværkernes drikkevandsboringer og udgør en vigtig beskyttelse af den enkelte boring. Beskyttelsen af 300 m. zonerne er vigtige, fordi der omkring boringerne skabes et sug i grundvandsmagasinet, som øger risikoen for nedsivning af forurenende stoffer fra overfladen.

I forhold til beskyttelsen af grundvandsressourcen som helhed udgør 300 m. zonerne imidlertid et mindre areal (ca. 5%). Derfor skal grundvandsbeskyttelsen ikke alene fokusere på 300 m. zonerne, men basere sig på en helhedsorienteret beskyttelse via indsatsplanerne og etableringen af de blågrønne parker.

Der bør desuden sondres mellem de forskellige boringer. I mange tilfælde er det muligt at finde erstatning for den enkelte boring indenfor et lokalområde skulle den enkelte boring blive forurenede på trods af afværgeforanstaltninger. I andre tilfælde er der ikke andre boringer i et lokalområde, hvorfor den enkelte boring kan være afgørende for den lokale drikkevandsforsyning.

Kortlægningen af grundvandsmagasinerne har vist, at der ikke findes nogen større uudnyttet ressource i Aarhus Kommune. Derfor kan en større kildeplads ikke erstattes, og det er vigtigt, at de eksisterende grundvandsforekomster beskyttes.

Spørgsmål

Hvordan sikres grundvandet i den nye kommuneplan 2025, hvis der ønskes byudvikling inden for 300-meters beskyttelseszoner og sårbare arealer?

Svar

Af Indsatsplan StorAarhus (p39) fremgår for 300 m. zoner:

"I Aarhus Kommune anvendes zonen også i den fysiske planlægning, og ved udvikling af nye byområder friholdes disse zoner således som udgangspunkt for byvækst."

Som nævnt ovenfor, vil der i den kommende kommuneplan 2025 kunne formuleres specifikke retningslinjer, så der skelnes mellem 300 m. zoner og sårbare områder, hvilket ikke er tilfældet i den nuværende Kommuneplan 2021.

I den forbindelse vil det være relevant at præcisere, hvilke muligheder der er for byudvikling inden for de to typer af arealer. Det kan for eksempel præciseres, at der ikke udlægges nye arealer i sårbare områder til

byudvikling, men at eksisterende arealer og perspektivarealer beliggende i sårbare områder fortsat vil kunne udnyttes, hvis der foretages særlige tiltag, der minimerer risikoen for forurening.

26. februar 2024
Side 4 af 7

Dermed vil der kunne tilstræbes en balance mellem grundvandsbeskyttelsen og formålet med arealer – herunder perspektivarealer – allerede udlagt til byudvikling. Disse arealer indgår i vidt omfang med et indtægtsgrundlag i det kommunaløkonomiske regnskab i form af byudviklingskontoen.

Hvis der i forbindelse med den kommende Kommuneplan 2025 er politisk ønske om yderligere byudviklingsmuligheder inden for såvel 300 m. zoner og sårbare områder, vil der ligeledes kunne foretages tiltag, der reducerer risikoen for forurening af grundvandet.

Eksempler på tiltag (herunder for allerede udlagte arealer og perspektivområder):

- Beliggenheden af eventuelle rekreative fællesarealer prioriteres placeret inden for 300 m. zoner
- Bebyggelses- /befæstelsesgraden reduceres mest muligt, og overskrider ikke 30%, svarende til kravene for boligområder i sårbare grundvandsområder, dog 50 % i erhvervsområder, jf. Aarhus Kommunes grundvandsredegørelse
- Der kan etableres sokkelrender om boliger. Herved kan undgås at regnvand, der har været i kontakt med boliger og overfladevand fra befæstede arealer, nedsives indenfor området
- Regnvandsbassiner bør i videst muligt omfang placeres udenfor 300 m. zoner
- Befæstede arealer i øvrigt, fx kørearealer, bør være med tæt bund, der skal svare til en mættet lerdæklagstykkelse på 15 meter med en ledningevne på mindre end 10^{-10} m/s
- Der kan tinglyses forbud mod brug af biocider og pesticider indenfor zonen.

Spørgsmål

Hvad er den samlede og årlige administrative omkostning til implementering af indsatsplan og jordfond?

Svar

Grundvandsbeskyttelse ved hjælp af både indsatsplaner og blågrønne parker sikrer, at udgifterne alt i alt dækkes fra flere kilder - både fra vandtakster, Teknik og Miljø's budget til blågrønne projekter og via ekstern finansiering i konkrete projekter. Dermed øges de økonomiske synergieffekter.

I forbindelse med budgetforliget for 2021 afsatte Byrådet midler i årene 2021 til 2024 til en række større planer og indsatser i Teknik og Miljø, herunder indsatsplanlægningen. Der blev her afsat 8 mio.kr. i perioden 2021-2024 til implementering af indsatsplanlægningen.

Fra 2025 og fremadrettet vurderer Teknik og Miljø, at der er et årligt bevillingsbehov på 2 mio. kr. over 10 år til Teknik og Miljø's konkrete arbejde med at implementere fuld grundvandsbeskyttelse ved både implementering af indsatsplanerne og realisering af de blågrønne parker. Udgifterne dækker administrative opgaver med blandt andet påbudsprocessen og jordfordelinger.

Jordfonden

I budgetforliget 2023 afsatte Byrådet 35 mio. kr. til jordfonden til at igangsætte realiseringen af blågrønne parker. Af de 35. mio. kr. er der aktuelt cirka 13 mio. kr. tilbage efter det første opkøb til jordfordeling.

I budgetforlig 2024 er ønsket om etablering af blågrønne parker fremhævet, men der er ikke afsat finansiering til jordfonden.

Mere kapital i jordfonden vil forøge den hastighed, hvormed de blågrønne parker kan realiseres. Den øgede kapital vil muliggøre både flere og større "brikker" til jordfordelinger og samtidig medvirke til at indfri det fulde potentiale af de øvrige medfinansieringsmuligheder. Hvis jordfonden tildeles 100 mio. kr., vil det i sammenhæng med blandt andet skov- og naturprojekter være muligt at arbejde i en størrelsesorden der muliggør et højere tempo og en højere grad af ekstern medfinansiering.

Der vil herefter restere et senere finansieringsbehov på op til yderligere 100 mio. kr. til jordfonden, hvorfor der fortsat vil være behov for statslig finansiering. Efterhånden som de blågrønne parker tager form, vil potentialerne for de enkelte medfinansieringer dog kunne estimeres mere præcist.

Udover jordfondens kapital, forventer der at være endnu uspecificerede administrative omkostninger forbundet med administration af jordfonden og etablering af blågrønne parker, som udover arealopkøb både indbefatter udpegningsarbejdet i den kommende kommuneplan, interessentinddragelse, kommunikation, fundraising, jordfordelinger, planarbejde, juridiske forhold og eventuel drift.

Spørgsmål

Hvordan sikrer forvaltningen, at blågrønne parker og indsatsplanerne supplerer hinanden for beskyttelsen af grundvandet?

26. februar 2024

Side 6 af 7

Svar

Grundvandsbeskyttelsen sker i regi af mange forskellige indsatser.

Indsatsplanerne omfatter alle sårbare arealer i Aarhus Kommune og sikrer en varig beskyttelse af drikkevandsressourcen mod pesticider.

Etablering af blågrønne parker bidrager herudover samtidig til flere arealer til skov og natur, hvor der er en målsætning om at have 12.000 ha inden 2030. Halvdelen af denne målsætning mangler endnu at blive realiseret, og der udestår derfor et betydeligt arbejde for at opfylde den til fulde.

Mere skov og natur kan også bidrage til realiseringen af Byrådets mål om øget biodiversitet og klimatilpasning og i øvrigt have positive effekter på trivsel og sundhed.

Blågrønne parker supplerer således indsatsplanerne de steder, hvor der er synergier med de ovenfor nævnte målsætninger om for eksempel natur, og hvor der samtidig er stor indvinding eller sårbare områder.

Det bemærkes, at der er i situationer med overlap mellem sårbare arealer inden for de blågrønne parker, hvor der ikke kan indgås frivillige aftaler om grundvandsbeskyttelse, vil Aarhus Kommune meddele påbud mod anvendelse af pesticider som vanligt inden for indsatsplanernes områder.

Spørgsmål

Hvordan sikrer vi os, at vi kan sadle om i tide, hvis vejen med frivillige aftaler igen går i stå?

Svar

I de tilfælde, hvor det ikke viser sig muligt med opkøb af sårbare grundvandsarealer til blågrønne parker eller hvor VandPlanUdvalget (VPU) ikke lykkes med at indgå frivillige aftaler med lodsejerne, meddeler Aarhus Kommune påbud om stop for brug af pesticider.

Tidsplanen for indgåelse af frivillige aftaler og påbud følger af indstillingen om fremtidig grundvandsbeskyttelse vedtaget af Byrådet den 22. marts 2023. Via indstillingen blev det vedtaget, at grundvandsbeskyttelsen i Aarhus Kommune består af implementeringen af indsatsplaner i kombination med etableringen af blågrønne parker.

Teknik og Miljø sikrer jf. Byrådets beslutning, at implementeringen af indsatsplanerne følges op af VPU.

26. februar 2024
Side 7 af 7

De konkrete udpegninger af blågrønne parker sker i den kommende Kommuneplan 2025. For at imødekomme det politiske ønske om at forkorte implementeringsperioden for den fulde grundvandsbeskyttelse mest muligt, arbejder Teknik og Miljø igennem konkrete projekter på at realisere de blågrønne parker gradvist, indtil de konkrete udpegninger er realiseret. Dette sker eksempelvis gennem konkrete skov- og naturprojekter, jordfordelinger mv. via det blågrønne anlægsprogram og gennem opkøb med jordfondens midler.

Spørgsmål

Er der tilfælde, hvor forvaltningen har skønnet, at der kunne laves en dispensation fra 300-meters zonen? Hvis ja, hvorfor, hvordan og hvornår?

Svar

Der er ikke noget lovgivningsmæssigt til hinder for bebyggelse eller aktiviteter i 300 m. zoner, og der skal derfor ikke dispenseres, hvis man for eksempel gennem en lokalplan ønsker at bygge i en 300 m. zone.

Det er alene en lokalpolitisk beslutning, hvilke retningslinjer og rammebestemmelser, der skal gælde for omfanget af bebyggelse i 300 m. zoner.

Teknik og Miljø har i foråret 2023 gennemgået en række lokalplaner, der allerede har været under udarbejdelse, og hvor der var/er indarbejdet aktiviteter i 300 m. zonen. Ved gennemgangen blev der taget stilling til forhold som bl.a. eksisterende anvendelse, befæstelsesgrad, omfanget af bebyggelse, muligheden for at erstatte en eventuel boring og muligheden for krav til beskyttelsestiltag.

Ud fra en helhedsbetragtning blev det efter den specifikke gennemgang for 10 ud af de 12 lokalplaner vurderet, at det var muligt at fortsætte planprocessen og sikre en balance mellem grundvandsbeskyttelse og byudvikling. Vurderingen skete i samarbejde mellem Teknik og Miljø og Aarhus Vand.

Med venlig hilsen

Nicolaj Bang
Rådmand

/

Henrik Seiding
Direktør